

Ders : 19**Konu: İSLAMDA HELALLER VE HARAMLAR**

Bütün dinlerde, hukuk ve ahlâk sistemlerinde yasaklar, çirkin kabul edilen şeyler ve hoş görülmeven davranışlar vardır. İlâhî-semavî dinlerin sonuncusu ve mükemmeli olan İslam dîni de fert ve cemiyet hayatını düzenleyecek bir takım sorumluluklar getirmiştir. Bu sorumlulukların içinde;

1. Emirler-helaller ,
2. Haram ve yasaklar,

Haram ve yasak olan bu mükellefiyetler menfi şeylerdir; yapılmaması istenen kurallardır.

Bu sorumluluklar, insan üzerine yüklenmiş olan emanetlerdir ki, Kur'an-ı Kerim onların göklere ve yeryüzüne teklif edildiğini, ancak onların yüklenemediğini haber verdiği imtihan vasıtalarıdır.;

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

“Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir”. (Ahzab sûresi, 33:72)

Bu yönü iledir ki insan cansız varlıklardan kendisi dışındaki canlılardan farklıdır ve saygıya lâyıktır. Melek de değildir. Ancak emanete riayet edecek olursa, melekleri bile geçer ve onları kendisine hayran bırakır. Fakat nefsine ve kötü arzularına boyun eğecek olursa, olması gereken mevkiinin altına düşer.

Bu gerçeği Yüce Yaraticımız şöyle haber veriyor:

فَالْهَمَّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

“Sonra da ona iyilik ve kötülükleri ilham edene yemin ederim ki, Nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiştir, Onu kötülüklerle gömen de zıyan etmiştir”. (Şems sûresi, 91:8-10)

Müslümanın üzerinde bulunan bu sorumluluklara uygun hareket eden insan, bunlara tabi olmakla dünya ve âhîret nimetlerine nail olur. Hatta böyle insanlardan oluşan toplum sayesinde bütün insanlık huzur ve sükûnu elde eder.

Yüce Allah'ın kulunu bir nevi terbiye vesilesi kıldığı, helâl ve haramın içeriği, insanlığın olgunlaşma seyrine göre değişikliklere uğramış ve son dinde son şeklini almıştır. Onlar da rahmet, kolaylık ve orta yolu temsil eden bir anlayışı getirmiştir. Bütün bunlara şu âyetler kaynaklık etmiştir:

وَكَتُبْنَا لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ
عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Bize, bu dünyada da iyilik yaz ahirette de. Şüphesiz biz sana döndük." Allah buyurdu ki: Kimi dilersem onu azabıma uğrattırım; rahmetim ise her şeyi kuşatır. Onu, sakınanlara, zekatı verenlere ve ayetlerimize inananlara yazacağım. Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları o elçiye, o ümmi

Peygamber'e uyanlar (var ya), işte o Peygamber onlara iyiliği emreder, onları kötülükten meneder, onlara temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar. Ağırılıklarını ve üzerlerindeki zincirleri indirir. O Peygamber'e inanıp ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen nur'a (Kur'an'a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır". (A'raf Sûresi, 7:156-157)

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"De ki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kıldı? De ki: Onlar, dünya hayatında, özellikle kıyamet gününde müminlerindir. İşte bilen bir topluluk için ayetleri böyle açıklıyoruz. De ki: Rabbim ancak açık ve gizli kötülükleri, günahı ve haksız yere sınırı aşmayı, hakkında hiçbir delil indirmedeği bir şeyi, Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır". (A'raf Sûresi, 7:32-33)

Yapılması yasak olmayan şeylere **helâl** denir. Yapana sevap, yapmayana günah olmayan mükellefiyet dediğimiz mübahtan başlayarak, sırasıyla müstehab, vacib ve farz kısımlarına ayrılır.

Yapılması yasaklanan şeylere ise **haram** denir. Ancak haram sınırına ulaşmamakla birlikte, yasak sınırına dahil olan bazı hükümler vardır ki, bunlara mekruh denir. Bunların ikisi de Allah tarafından yapılmaması istenen şeylerdir. Ancak mekruhta kesinlik yoktur, haramda ise kesinlik vardır; haram ve mekruh işleyen dünyada kınanır, bazı cezalara müstehak olur, ahirette ise azaba uğrar.

Haram olan şeyin kendisi mizacı sebebiyle haram kılınmışsa, buna "li-aynihi haram" denir. Domuz ve şarap gibi. Kendi tabiatından değil de kazanılma yönü gibi harici bir sebeple haram kılınmış ise bir şey, buna "li-gayrihi haram" denilir. Çalınmış veya gasbedilmiş bir mal gibi.

Helal ve haram konularında önemli olan bazı temel ve genel kurallar vardır. Bunlar, karşımıza çıkan bir şeyin helâl veya haram olup olmadığının işaretlerini elde etmiş oluruz. Şöyle ki:

1. Yasaklandığına dair bir delil bulunmayan her şey mübah ve helâldir.

"Eşyada aslolan mübah olmasıdır" fıkıh kuralına göre, aksine bir delil bulunmadığı sürece her hangi bir şey hakkında haram hükmü söz konusu olamaz. Yüce Allah, yerde ve gökte ne varsa hepsini insanın emrine vermiştir:

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمَنْ

النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ

“Allah’ın, göklerde ve yerdeki (nice varlık ve imkanları) sizin emrinize verdiğini, nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmediniz mi? Yine de, insanlar içinde, -bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı yokken- Allah hakkında tartışan kimseler vardır”. (Lokman, 31:20)

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) عَنِ السَّمَنِ وَالْجَبَنِ وَالْفِرَاءِ قَالَ: الْحَلَالُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ مِمَّا عَفَا عَنْهُ

Selman-ı Farisi (r.a.)’den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.)’den, yağ, peynir ve yabancı eşek etinin hükmü soruldu. Allah’ın Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Helal, Allah’ın kitabında helal kıldığı, haram da Allah’ın kitabında haram kıldığıdır; hakkında bir şey söylemedikleri ise sizin için affedip serbest bıraktıklarıdır.”** (İbn Mace, Et’ime, 60, H. No: 3358)

2. Bir şeyi Allah cc helâl kılar; Allah cc haram kılar:

Bunu ifade eden şu hadis-i şerifte;

Peygamber Efendimiz (a.s.) şöyle buyurmuştur:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي إِذَا أَصَبْتُ اللَّحْمَ انْتَشَرْتُ لِلنِّسَاءِ وَأَخَذْتَنِي شَهْوَتِي فَحَرَّمْتُ عَلَيَّ اللَّحْمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتٍ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا }

İbnu Abbas (r.a.)’den: Bir adam Resûlullah (s.a.v.)’e gelerek: **“Ben et yediğim zaman kadınlara karşı zaafım artıyor ve bende şehvet galebe çalıyor. Bu sebeple et yemeyi nefsim haram ettim”** dedi. Bunun üzerine şu âyet indi: **“Ey iman edenler! Allah’ın size helal ettiği temiz şeyleri haram kılmayın, hududu da aşmayın. Doğrusu Allah, aşırı gidenleri sevmez. Allah’ın size verdiği rızıktan temiz ve helal olarak yiyin. İnandığınız Allah’tan sakının”** (Maide, 5: 87-88). (Tirmizî, Tefsir 6, H. No: 2980)

Hadis-i şerifte, gâyet mâsum ve mâkul görünen bir niyet görüyoruz. Ancak olay üzerine inen âyet-i kerime, masum gibi görünseler de bunun İslâmî olmadığına işaret ediyor.

3. Haramların sayısı azdır; helallerin sınırı ise gayet çoktur. Dolayısı ile, helâl dairesinde ihtiyaçları karşılamak; nefse hoş gelse de haramdan uzak durmak gerekir. Helâller aynı zamanda temiz ve bizim faydamızdır.

Âyet-i kerime bunu şu şekilde beyan buyuruyor:

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ

“Kendileri için nelerin helal kıldığını sana soruyorlar; de ki: Bütün iyi ve temiz şeyler size helal kılınmıştır”. (Maide sûresi, 5:4)

4. Harama götüren sebepler ve yollar da haramdır:

İslâm, harama sürükleyen sebepleri ve vasıtaları da yok etme yolunu benimsemiştir. Sivri sineklerle mücadeleyi bataklığı kurutarak yapar. Misal olarak zinanın haram kılınmasında direkt olarak zinanın haram kılınmasından

önce zinaya götürecek bütün vesilelerin önü kapatılmıştır. Yani haram suçunun işlenmemesi için tedbirler alınmıştır. Bundan dolayıdır ki, dinimizde bir taraftan evlenme kolaylaştırılmış, gerektiğinde boşanma yoluna imkân tanınmış, açıklık saçıklık, yabancı erkek ve kadının başbaşa kalması, çıplaklık, tahrik edici resim, müzik ve yayınlar yasaklanmış, haram kılınmıştır. Tesettürle ilgili şu âyetlerde ve kadın erkek beraberliğinde ölçü koyan şu hadis-i şerifte olduğu gibi:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ
 وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا
 وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ
 إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ
 أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا
 يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“(Resulüm!) Mümin erkeklere, gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır. Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Baş örtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (mümin kadınlar), ellerinin altında bulunanlar (köleleri), erkeklerden, ailenin kadınına şehvet duymayan hizmetçi vb. tabi kimseler, yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına zinetlerini göstermesinler. Gizlemekte oldukları zinetleri anlaşılmasın diye ayaklarını yere vurmasınlar (Dikkatleri üzerine çekecek tarzda yürümesinler). Ey müminler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz”. (Nur sûresi, 24:30-31)

عن ابن عباس (ر) قال: قال رسول الله: لا يخلون رجلًا بامرأة إلا مع ذي محرم

İbnu Abbas (r.a.)’dan: "Rasulullah (s.a.v.) buyurdular ki: **"Sakin bir erkek, yanında mahremi olmadıkça yabancı bir kadınla yalnız kalmayın."** (Buhârî, 16, 258, H. No: 4832)

5. Haram konusunda hile de haramdır:

Haram olan bir şey, adının değişmesi ile helâl olmaz. İnsan sadece kendisini kandırmış olur.

Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحَرَ وَالْحَرِيرَ وَالْحَمْرَ وَالْمَعَارِفَ

"Yemin olsun, ümmetimden muhakkak birtakım kavimler meydana gelecektir. Bunlar ferici (yani zina etmeyi), ipek elbiseler giymeyi, şarap içmeyi, çalgı âletleri çalıp eğlenmeyi helâl ve mübah sayacaklar”. (Buhârî, 7/138, H. No: 5590)

Bazı akl-ı evvellerin haram olan “faiz” değil “riba”dır, rakı-şarap değil “hamr”dır gibi.

Cenab-ı Hak da Kur’an-ı Kerim’inde kendi kendimize şu helâldir, bu haramdır demenin doğru olmadığını şöyle buyurarak beyan buyuruyor:

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

Dillerinizin uydurduğu yalana dayanarak "Bu helaldir, şu da haramdır" demeyin, çünkü Allah'a karşı yalan uydurmuş oluyorsunuz. Kuşkusuz Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler. (Nahl, 16:116)

6. İyi niyetli olmak da haramı helâl ve meşru kılmaz; vasıtalar da gayeler gibi helâl ve meşru olmalıdır. Hayır hizmetinde bulunmak üzere birinin malını gasbetmek gibi.

7. Haram belli helal de bellidir.

Ancak bir de haramlığı ve helâllığı belli olmayan şeyler var ki, bunlardan da sakınmak gerekir.

Allah’ın Rasûlü (s.a.v.) buyuruyor ki,

إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحْرَمُهُ أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

"Muhakkak helal belli, haram da bellidir. İkisi arasında bir takım şüpheli şeyler vardır ki, çok kimse bunları bilemez. Şüpheli şeylerden sakınan, dinini ve namusunu korumuş olur. Şüpheli şeylere dalan kişi ise, harama düşer. Nitekim (içine girmek yasak olan) koru etrafında (davarlarını) otlatan çobanın hayvanları da her an bu yasak sahaya girebilir. Haberinizi olsun, her hükümdarın (kendisine mahsus) bir korusu olur. Dikkat edin, Allah'ın korusu da haram kıldığı şeylerdir. Uyanık olunuz! Bedenin içinde bir lokmacık et vardır ki, o iyi olursa bütün beden iyi olur, bozuk olursa da bütün vücut bozulur. Dikkat edin! İşte o kalptir." (Müslim, 5/50; H. No: 4178)

8. Bazan zarurî sebeplerle haramlar şartları dahilinde, miktarınca ve geçici bir zaman dahilinde mübah olur. Normal şartlarda yine haram olur.

Kullarına merhameti sonsuz olan

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Allah size ancak ölüyü (leşi), kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı. Her kim bunlardan yemeye mecbur kalırsa, başkasının

hakkına saldırmadan ve haddi aşmadan bir miktar yemesinde günah yoktur. Şüphe yok ki Allah çokça bağışlayan çokça esirgeyendir". (Bakara sûresi, 2:173)

9. Haram ve helallere özen gösterilmediği zamanlar olduğunda müslümanlar olarak hırslarımıza yenik düşmeden helâllerle kanaat etmek durumundayız. Böyle zamanlarda hırsa kapılarak hata eden insanları kınayan Peygamber efendimiz (a.s.) şöyle buyurmaktadır:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ مِنَ الْحَلَالِ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ

Ebu Hüreyre (r.a.)'den; Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Öyle bir zaman gelecek ki kişi aldığıın helal mi haram mı olduğuna dikkat etmeyecektir.** (Buhârî, Büyû, 7)

Alınacak Dersler:

1. Helal ve haram konusundaki hassasiyet imanın sınıandığı yerlerdendir.
2. İbadetlerimiz haramlardan uzaklaştırıp helallere sevk ediyorsa, işlevini görüyor demektir.
3. Haram ve helal çizgisinin ve dengesinin iyi oluşturulduğu toplumlarda huzur ve güven olur.
4. Nefis terbiyesinin en güzel ortaya çıktığı saha haram helal dengesindeki karne notunun yüksekliğinde gizlidir.
5. İnsanı ibadet çizgisinde de denemek gerekir. Ancak en büyük imtihan nefsin de hoşuna giden haramları terkde aramak gerekir.
6. İyi niyet haramı helal yapmaz.
7. Kendi aklımızla hareket ederek, şüpheli olan şeylere dalmak, harama giden kapıyı aralamış olur.

Ödev:

"Helaller de bellidir, haramlar da bellidir" diye başlayan hadis-i şerifi ezberlemeyi deneyelim.